

PERSONALITATEA

Planul lecției

I. Delimitări conceptuale

II. Definirea personalității

III. Laturile personalității

IV. Tipuri de personalitate

V. Centralitatea personalității în psihologie

I. Delimitări conceptuale

Distincție între termenii *individ-individualitate, persoană-personalitate-personaj*.

1. Conceptul de individ: reprezintă totalitatea însușirilor biologice (ereditare și dobândite) care asigură adaptarea la mediul natural. El desemnează caracterul indivizibil al organismului.

Caracteristicile individului:

- este un produs în întregime determinat biologic;
- este un reprezentant al speciei (umană, animală și vegetală);
- este o noțiune aplicabilă tuturor organismelor.

Conceptul de individualitate: reprezintă ansamblul particularităților proprii unui individ care îl diferențiază de ceilalți indivizi.

3. Conceptul de persoană: desemnează ansamblul însușirilor psihice care asigură adaptarea la mediul social-istoric. Ea este individul luat în accepțiunea sa psihologică, cu viața sa psihică constituită, superioară și conștientă.

Caracteristicile persoanei:

- termenul de persoană desemnează numai natura umană deoarece numai oamenii sunt persoane;
- ea este un produs determinat socio-istoric, implică ideea potrivit căreia omul ca membru al societății, îndeplinește anumite roluri și statusuri sociale.

4. Conceptul de *personalitate*: este omul plus o notă de valoare, ea este organizarea superioară a persoanei. De-a lungul timpului, însușirile psihice ale persoanei, suportă un proces de restructurare în urma căruia se diferențiază între ele și devin o valoare.

5. Conceptul de *personaj*

Are două accepțiuni:

- *personajul manifestat în afară, în comportament;*
- *personajul ca „persoană în rol”, omul interpretat ca un rol social.*

Fiecare om poate juca mai multe roluri, deci el se manifestă prin mai multe personaje.

Tipuri de personaje

- *personaje sociale:* joacă roluri așteptate sau impuse de societate;
- *personaje volitive:* joacă roluri pe care și le impun singure conform propriilor aspirații;
- *personaje mască:* joacă roluri străine personalității lor pentru a-și ascunde propria personalitate.

Deoarece sub fiecare personaj se află o personalitate, înseamnă că personajul este *veșmântul social* al personalității, mecanismul ei de apărare. Personajul este o fațetă, o imagine fragmentară a personalității, o mască, o aparență în spatele căreia se află personalitatea.

Tipuri de relații existente între personalitate și personaj

- relații de echilibru, de coexistență și armonie;
- relații de dezechilibru, caz în care putem vorbi de depersonalizare, dedublare, care perturbă funcționarea normală a personalității.

II. Definirea și caracterizarea generală

Definirea personalității

Personalitatea este obiectul de studiu prin excelență al psihologiei.

Aceasta își propune să definească omul ca totalitate evaluativă și irepetabilă într-o unitate sintetic psihologică. Prin personalitate, înțelegem sistemul însușirilor stabile și specifice unei ființe umane concrete, care își pun amprenta decisiv asupra manifestărilor psihocomportamentale ale acesteia.

Personalitatea se formează încă de la naștere și continuă să se dezvolte pe tot parcursul vieții, având la bază ereditatea și fiind puternic influențată de relațiile interpersonale și sociale.

- “**Personalitatea** este organizarea dinamică în cadrul individului a acelor sisteme psihofizice care determină gândirea și comportamentul.” (Gordon W.Allport)
- “**Personalitatea** este organizarea mai mult sau mai puțin durabilă a caracterului, temperamentului, inteligenței și fizicului unei persoane. Această organizare determină adaptarea sa unică la mediu.”(Hans J.Eysenck)
- “**Personalitatea** este un microsistem al invarianților informaționali și operaționali ce se exprimă constant în conduită și sunt definatorii sau caracteristici pentru subiect.” (Paul Popescu-Neveanu)

2. Caracteristicile trăsăturilor de personalitate:

- **caracter sistemic:** însușirile de personalitate condensează, reunesc, diferite funcții și procese psihice.
- **relativ stabile:** se manifestă aproximativ la fel în orice situație, foarte greu pot fi modificate.
- **flexibilitatea:** se pot modifica sub acțiunea puternică a condițiilor materiale în care trăiește omul.
- **tind spre generalitate:** se pot restructura și perfecționa sub influența mediului.
- **esențialitatea:** însușirile care compun personalitate sunt definatorii pentru om.
- **finalitate adaptativă:** omul se adaptează la mediu prin comportamentele sale.
- **unicitatea:** personalitatea realizează sinteza dintre însușirile generale, particulare și individuale ale omului.

III. Laturile personalității:

- 1. *temperamentul* – latura dinamico-energetică;
- 2. *aptitudinile* – latura instrumental-operațională;
- 3. *caracterul* – latura relațional-valorică;
- 4. *inteligența* – latura rezolutiv-productivă;
- 5. *creativitatea* - latura transformațional-constructivă.

IV. Tipuri de personalități

1. Personalități imature

- centrate pe ele însele;
- posibilități de adaptare scăzute;
- funcționalitate imprevizibilă;
- structuri psihice componente simple;
- lipsa corelațiilor logice între ele.

2. Personalități mature

- structuri psihice componente complexe;

- adaptabilitate flexibilă, ierarhizare, organizare;
- eficiență mare.

3. Personalități accentuate

- caracteristici care ies din comun;
- predispuse spre manifestări patologice;
- îngreunează adaptarea la mediu.

4. Personalități anormale (destructurate) :

- se deosebesc total de restul oamenilor, incapabile de a se adapta.

V. Centralitatea personalității în psihologie

- personalitatea reprezintă primul ghid în modelarea concretă a omului;
- personalitatea controlează toate procesele psihice dar și propriile laturi;
- le forțează să interacționeze activ între ele, să se stabilizeze și să se diferențeze;
- facilitează selecția diferitelor mijloace pentru punerea în funcțiune a mecanismelor psihice particulare;
- influențează pozitiv sau negativ funcționarea particulară a mecanismelor psihice.